

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาวง อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี เป็นการวิจัยและพัฒนาที่เน้นการปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม (PAR) ซึ่งแบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียน 2) การแสวงหาแนวทาง วิธีการและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียน และ 3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียน โดยมีสาระสำคัญที่จะนำเสนอในบทสรุปประกอบด้วย 3 ประเด็น ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย
2. อภิปรายผลการวิจัย
3. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาวง จังหวัดสระบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาวง จังหวัดสระบุรี โดยเป็นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เชื่อมั่นว่าผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มทุกฝ่ายมีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มได้ ถ้าได้รับการเสริมพลังอย่างเหมาะสม ดังนั้น จึงใช้การวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ในการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างสำคัญจากผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายในทุกขั้นตอนของการวิจัยและพัฒนา เริ่มตั้งแต่การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การแสวงหาแนวทางและวิธีการพัฒนา และกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาและการปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาวง

การวิจัยและพัฒนาคครั้งนี้เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ของนักเรียน ทุกฝ่ายมาร่วมกันเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาในแต่ละขั้นตอนตามความเหมาะสม โดยกรอบในการวิจัยและพัฒนาตามหลักกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม คือ การมีเป้าหมายร่วมกัน การมี

ส่วนร่วมในการดำเนินงาน การติดต่อสื่อสารกันในกลุ่ม และการตัดสินใจร่วมกัน ซึ่งผลการวิจัยเป็นดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาวง จังหวัดสระบุรี สรุปได้ดังนี้

1.1 สภาพกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า นักเรียนทุกคนเคยทำงานกลุ่มร่วมกัน โอกาสทำงานรวมกันเป็นกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการทำหน้าที่ในกลุ่มส่วนใหญ่เคยเป็นสมาชิกกลุ่ม ความสามารถในการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดี โอกาสในการเปลี่ยนกลุ่มนานๆ ครั้ง ขนาดของกลุ่มส่วนใหญ่ อยู่ที่ 5 - 6 คน

1.2 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย

1.3 เจตคติต่อกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า นักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย

1.4 พฤติกรรมกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม แยกตามกรอบการวิจัย

1.4.1 พฤติกรรมด้านการมีเป้าหมายร่วมกันของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีระดับพฤติกรรมส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติ

1.4.2 พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า นักเรียนมีระดับพฤติกรรมส่วนใหญ่ไม่ค่อย

1.4.3 พฤติกรรมการติดต่อสื่อสารกันในกลุ่ม พบว่า นักเรียนมีการติดต่อสื่อสารกันในกลุ่มส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย

1.4.4 พฤติกรรมการตัดสินใจร่วมกัน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมส่วนใหญ่ปานกลาง

1.5 ปัญหาในกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า ปัญหาที่เกิดจากไม่มีการเป้าหมายร่วมกันก่อนทำงานมากที่สุด รองลงมาคือขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ตามด้วยมีเจตคติไม่ดีต่อกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่ม ขาดการสื่อสารที่ดีระหว่างสมาชิก และไม่มีการตัดสินใจร่วมกันในกลุ่ม

1.6 ความจำเป็นและความต้องการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า ควรพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มค่อนข้างมาก การมีเป้าหมายร่วมกันในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในระดับมาก การติดต่อสื่อสารกันในกลุ่มในระดับค่อนข้างมาก และการตัดสินใจร่วมกันในระดับมาก

2. การแสวงหาแนวทาง วิธีการและดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาวง จังหวัดสระบุรี

2.1 แนวทางและวิธีการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนตามที่มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมประชุมระดมความคิดได้เสนอแนวทางและวิธีการโดยการใช้ชุดฝึกกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มประกอบ กิจกรรม 2 อย่าง ประกอบด้วย

2.1.1 ชุดฝึกกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม จำนวน 4 ชุด ดังนี้

1) ชุดฝึกการมีเป้าหมายร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญ และความจำเป็นในการมีเป้าหมายร่วมกันในการทำงานให้ชัดเจน รวมทั้งการทำความเข้าใจเป้าหมายนั้นให้นักเรียนรับรู้และเข้าใจตรงกันโดยให้นักเรียนได้ร่วมทำงานชิ้นหนึ่ง (ของปริศนา) ซึ่งจะทำให้นักเรียนเห็นผลดี ผลเสียของการเข้าใจหรือไม่เข้าใจเป้าหมายร่วมกัน

2) ชุดฝึกการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้แก่กลุ่ม โดยการให้นักเรียนเห็นถึงผลเสียที่เกิดขึ้นจากการที่กลุ่มขาดความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกัน

3) ชุดฝึกการติดต่อสื่อสารกันในกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญของการติดต่อสื่อสารกันในกลุ่ม โดยการให้นักเรียนได้เล่นเกมพรายกระซิบ ซึ่งเป็นเกมแข่งขันเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารกันในกลุ่ม และทำแบบฝึกหัดร่วมกันเพื่อเลือกหาแนวทางในการปฏิบัติตนให้มีลักษณะของการติดต่อสื่อสารกันที่ดี เพื่อให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ชุดฝึกการตัดสินใจร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้นักเรียนได้เห็นถึงวิธีการในการตัดสินใจของกลุ่ม นอกเหนือไปจากวิธีการลงคะแนนเสียง การตัดสินใจที่ดีนั้นควรตั้งอยู่บนหลักของเหตุผลซึ่งกลุ่มเห็นพ้องต้องกัน นักเรียนจะได้เห็นวิธีการและผลของการตัดสินใจจากการร่วมกันคิดตัดสินใจในโจทย์ปัญหาที่กำหนดให้

2.1.2 โครงการกลุ่มและการแสดงนิทรรศการการเรียนรู้ของกลุ่ม มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียน โดยให้นักเรียนแบ่งเป็น 3 กลุ่ม เลือกเรื่องที่แต่ละกลุ่มสนใจที่จะศึกษาจัดทำเป็นโครงการกลุ่ม กลุ่มละ 1 เรื่อง ร่วมกันจัดทำโครงการกลุ่มและจัดนิทรรศการแสดงผลโครงการกลุ่มที่แต่ละกลุ่มได้จัดทำมาเพื่อเผยแพร่แก่ผู้สนใจทั่วไป

2.2 ดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาได้กำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนไว้ร่วมกัน ดังนี้

2.2.1 นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มตอบถูกต้องร้อยละ 80

2.2.2 นักเรียนมีเจตคติต่อกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 75

2.2.3 นักเรียนมีพฤติกรรมกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ในแต่ละด้านร้อยละ 75

2.2.4 นักเรียนสามารถใช้กระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม จัดทำโครงการกลุ่มและนำเสนอโดยการจัดการนิทรรศการการเรียนรู้ของกลุ่มอยู่ในระดับดีมาก

3. ผลการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนตามแนวทางและวิธีการพัฒนาที่ได้จากการแสวงหาร่วมกันของผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีดังนี้

3.1 ด้านความรู้ ความเข้าใจ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาวง จังหวัดสระบุรี มีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม โดยมีผู้ตอบถูกต้องอยู่ในระดับมาก

3.2 ด้านเจตคติ พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาวง จังหวัดสระบุรี มีเจตคติต่อกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มอยู่ในระดับมากที่สุด

3.3 ด้านพฤติกรรม แยกตามกรอบการวิจัย

3.3.1 การมีเป้าหมายร่วมกัน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการมีเป้าหมายร่วมกัน ร้อยละ 80

3.3.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาวง จังหวัดสระบุรี หลังจากได้รับการฝึกโดยชุดฝึกกิจกรรมแล้ว มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มทุกรายการหรือคิดเป็น ร้อยละ 100

3.3.3 การติดต่อสื่อสารกันในกลุ่ม พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาวง จังหวัดสระบุรี หลังจากได้รับการฝึกโดยชุดฝึกกิจกรรมแล้ว มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกรายการหรือคิดเป็นร้อยละ 100

3.3.4 การตัดสินใจร่วมกัน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาวง จังหวัดสระบุรี หลังจากได้รับการฝึกโดยชุดฝึกกิจกรรมแล้ว มีพฤติกรรมการตัดสินใจร่วมกันทุกรายการหรือคิดเป็นร้อยละ 100

3.4 โครงการกลุ่มและการแสดงนิทรรศการการเรียนรู้ของกลุ่ม พบว่า ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาวง จังหวัดสระบุรี มีผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียน นักเรียนทุกคนเคยทำงานกลุ่มร่วมกัน โอกาสทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับการทำหน้าที่ในกลุ่มส่วนใหญ่เคยเป็นสมาชิกกลุ่ม ความสามารถในการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดี ความรู้สึกต่อการทำงานกลุ่มส่วนใหญ่ชอบมาก ส่วนโอกาสในการเปลี่ยนกลุ่มนานๆ ครั้ง ขนาดของกลุ่มส่วนใหญ่ อยู่ที่ 5 - 6 คน ปัญหาในกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นจากไม่มีการเป้าหมายร่วมกันก่อนทำงานมากที่สุด รองลงมาคือขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ตามด้วยมีเจตคติไม่ดีต่อกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ขาดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่ม ขาดการสื่อสารที่ดีระหว่างสมาชิก และไม่มีการตัดสินใจร่วมกันในกลุ่ม ตรงกับงานวิจัยของฐิติมา อุ่นใจ (2545, หน้า 120) พบว่า สภาพกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ส่วนใหญ่นักเรียนจะไม่มีการหมุนเวียนในการทำงาน การรวมกลุ่มจะขึ้นอยู่กับนักเรียนที่เป็นเพื่อนกันในห้อง ไม่มีการกระจายกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี และคณะ (2539, หน้า 5) ได้กล่าวถึงการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ไว้ว่า งานกลุ่มจะมีเพียงแค่หัวหน้ากลุ่มหรือไม่ก็นักเรียนที่เก่งในกลุ่มเท่านั้นที่เป็นคนทำงาน การตัดสินใจขึ้นกับหัวหน้า นักเรียนขาดการวางแผนเป้าหมายก่อนทำงาน

2. แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียน

แนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาวง จังหวัดสระบุรี ที่ได้จากการประชุมระดมความคิดเห็นและประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ตัวแทนผู้มีส่วนสำคัญ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาวง และตัวแทนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ผู้อำนวยการ ครู คณะกรรมการสถานศึกษานายกองคการบริหารส่วนตำบล ผู้เชี่ยวชาญ ได้ร่วมกันเสนอแนะแนวทาง โดยการใช้ชุดฝึกกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ประกอบด้วยชุดฝึกกิจกรรม จำนวน 4 กิจกรรม คือ ชุดฝึกการมีเป้าหมายร่วมกัน ชุดฝึกการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ชุดฝึกการติดต่อสื่อสารกันในกลุ่ม ชุดฝึกการตัดสินใจร่วมกัน และการจัดทำโครงงานกลุ่มและการแสดงนิทรรศการการเรียนรู้ของกลุ่ม โดยมุ่งพัฒนานักเรียนตามกรอบการวิจัยที่ได้วางไว้ ซึ่งเป็นไปตามแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มที่มีนักวิจัยได้ทำไว้ในหลายด้าน หัสตินทร์ โคทวิ (2542, หน้า 100) ได้เสนอแนะทางไว้ว่า การใช้ชุดฝึกทักษะกระบวนการกลุ่ม ทำให้นักเรียนได้เรียนเป็นวิธีการสอนที่ดี มีขั้นตอนในการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจน เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ตามกิจกรรมดังกล่าวแล้ว จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาในด้านต่างๆ ของนักเรียน ช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะ ทักษะคิด การคิดหาเหตุผล ส่งเสริมพัฒนาทาง

สังคม นักเรียนได้ฝึกการแก้ปัญหา จากการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม เปิดโอกาสให้นักเรียน ได้แสดงออก และพัฒนาคุณลักษณะพร้อมกันไปทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ซึ่งตรงกับความต้องการในการพัฒนา สอดคล้องกับ จุฬามาต สดแสงจันทร์ (2545 , หน้า 59) ได้เสนอแนวทางไว้ว่า การพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ควรใช้ชุดฝึกกิจกรรม เพราะเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน นักเรียนได้รับผิดชอบ งานของกลุ่มร่วมกัน โดยที่กลุ่มจะประสบความสำเร็จได้เมื่อสมาชิกทุกคนได้เรียนรู้บรรลุ เป้าหมายของกลุ่มร่วมกัน

3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียน

ผลการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาวง จังหวัดสระบุรี หลังจากที่ได้ใช้ชุดฝึกกิจกรรมกระบวนการ เรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มแล้ว พบว่า นักเรียนมีระดับความรู้ส่วนใหญ่มาก จำนวน 17 ข้อ หรือคิดเป็นร้อยละ 85 และมีระดับความรู้ปานกลาง จำนวน 3 ข้อ หรือคิดเป็นร้อยละ 15 นักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติต่อกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มหลังการฝึกชุดกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 12 รายการ หรือร้อยละ 80 และนักเรียนมีระดับเจตคติอยู่ในระดับ มาก จำนวน 2 รายการ หรือร้อยละ 13.4 ส่วนนักเรียนที่มีระดับเจตคติอยู่ในระดับน้อย จำนวน 1 รายการ หรือร้อยละ 6.6 นักเรียนมีพฤติกรรมการมีเป้าหมายร่วมกัน จำนวน 4 รายการ คิด เป็นร้อยละ 80 และนักเรียนไม่มีพฤติกรรมการมีเป้าหมายร่วมกัน จำนวน 1 รายการ คิดเป็น ร้อยละ 20 นักเรียนมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มทุกรายการหรือคิดเป็น ร้อยละ 100 นักเรียน มีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกรายการหรือคิดเป็นร้อยละ 100 นักเรียนมีพฤติกรรมการตัดสินใจร่วมกันทุกรายการหรือคิดเป็นร้อยละ 100 ผลการประเมิน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การจัดทำโครงงานกลุ่มและการแสดงนิทรรศการการเรียนรู้ของ กลุ่มของนักเรียน โดยการประเมินของผู้เข้าร่วมชมโครงงานและนิทรรศการ ส่วนใหญ่ให้ระดับ การประเมินดีมาก จำนวน 10 รายการ และพอใช้ จำนวน 2 รายการ ส่วนที่ต้องปรับปรุง จำนวน 2 รายการ ผลการประเมิน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับ ชงสวรงค์ วรสิงห์ (2545, หน้า 78) หลังจากใช้ชุดฝึกกระบวนการกลุ่ม พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี ขึ้น นักเรียนมีการตั้งจุดประสงค์ก่อนทำงาน มีการทักท้วงข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในกลุ่ม สมาชิก ในกลุ่มช่วยเหลือกันทำงาน และงานที่ออกมาบรรลุวัตถุประสงค์ มากกว่าร้อยละ 80 สำหรับสุ มณชา พรหมบุญ (2547, หน้า 59) พบว่า หลังการใช้ชุดฝึกกระบวนการกลุ่มแล้วนักเรียนใน กลุ่มจะช่วยเหลือ และให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันในบรรยากาศที่เป็นกันเองและเปิดเผย สมาชิกในกลุ่มทุกคนกล้าถามในสิ่งที่ตนเองไม่เข้าใจ ร่วมกันทำงานจนสำเร็จ ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทักษะการทำงานกลุ่มสูงกว่าก่อนใช้ชุดฝึกกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน บุญชม ศรีสะอาด (2547, หน้า 122) พบว่า นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี นักเรียนได้

พัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันมากขึ้น ยกระดับผลงานของกลุ่มให้สูงขึ้น อันจะส่งผลกับสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการวิจัย เรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาวง อำเภอพระพุทธรบาท จังหวัดสระบุรี มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลวิจัยไปใช้

การวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนครั้งนี้ นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนานักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนวัดเขาวง ซึ่งจากข้อค้นพบหรือผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนของโรงเรียนวัดเขาวง เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ นักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นงานวิจัยที่เกิดจากความร่วมมือของผู้มีส่วนสำคัญคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาวง ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนของนักเรียน ดังนั้นจึงสามารถนำรูปแบบการวิจัยและพัฒนาไปใช้เป็นตัวอย่างในการพัฒนานักเรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ นอกจากนี้การพัฒนาที่อาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายคือ ผู้มีส่วนสำคัญ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำให้สะท้อนสภาพของปัญหาที่เป็นจริง ลงมือช่วยกันแสวงหาแนวทางหรือวิธีการในการแก้ไขปัญหา ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ และร่วมกันพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงตามดัชนีชี้วัดที่กำหนดไว้ เพราะปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่ง ปัญหานั้นไม่ใช่ปัญหาของผู้บริหารเท่านั้น แต่เป็นปัญหาที่ทุกคนในโรงเรียนนั้น รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholder) หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องตระหนักถึงสภาพของปัญหาแล้วร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งร่วมกันพัฒนาไปด้วยกัน

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการวิจัยที่ผู้วิจัยเป็นเพียงผู้เฝ้าดูปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ใช่เป็นผู้กำหนดบทบาทหรือแนวทางการพัฒนาด้วยตัวเองแต่ผู้วิจัยต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำเสนอสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแล้วนำเสนอสภาพปัญหาพบแก่ผู้มีส่วนสำคัญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อได้รับทราบและตัดสินใจร่วมกันว่าควรดำเนินการอย่างไรซึ่งในการดำเนินการนั้น ผู้วิจัยเป็นผู้สนับสนุนผู้มีส่วนสำคัญ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษา นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาวง ผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม จะต้อง

ช่วยกันคิดหาแนวทางแก้ไข แสวงหาดัชนีชี้วัดความสำเร็จว่าเป็นอย่างไร และต้องแก้ไขตามแนวทางด้วยกันทุกฝ่าย ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มในครั้งนี้ได้ใช้ชุดฝึกกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นเครื่องมือในการพัฒนานักเรียน มีอุปสรรคหลายอย่างทั้งเรื่องเวลาในการพัฒนา จำนวนนักเรียนที่ไม่มาก แต่ผลการวิจัยออกมาเป็นไปตามดัชนีชี้วัดทุกประการ

ดังนั้น ผู้ที่ทำการวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติเป็นนักประสานสัมพันธ์ให้ความสำคัญกับความเห็นของทุกฝ่ายในการพัฒนาเพื่อให้บุคคลทุกฝ่ายมีความสามัคคีสามารถทำงานการพัฒนาได้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการสรุปบทเรียนร่วมกัน

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำวิจัยต่อไป

3.1 การวิจัยและพัฒนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการพัฒนานักเรียนของโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้กระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ ในการพัฒนานักเรียนของโรงเรียนยังมีหลายวิธีที่จะนำมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มได้ เช่น การฝึกอบรมการใช้เกม

3.2 ในการสร้างชุดฝึกกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ควรคำนึงถึงวัยและระดับของนักเรียน ชุดฝึกแต่ละชุดไม่ควรมากเกินไป เพราะอาจทำให้นักเรียนเกิดความเครียดที่จะฝึก และเกิดความเบื่อหน่ายได้

3.3 ควรกระตุ้นหรือให้กำลังใจ ให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมอยู่เสมอ เพราะนักเรียนอาจไม่กล้าแสดงออก เกิดความประหม่า ไม่กล้าทำกิจกรรมอันจะเป็นอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมได้ และควรควรให้นักเรียนได้มีการเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองภายในกลุ่มเสมอ และการรวมกลุ่มทุกครั้งควรให้นักเรียนได้เปลี่ยนกลุ่มตลอด